

Maria Aluchna

Kolegium Zarządzania i Finansów
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Iryna Kytsyuk

Wydział Stosunków Międzynarodowych
Wschodnioeuropejski Uniwersytet Narodowy imienia Łesi Ukrainki w Łucku, Ukraina

Maria Roszkowska-Menkes

Kolegium Zarządzania i Finansów
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Raportowanie społecznej odpowiedzialności biznesu. Przypadek spółek z WIG20

Streszczenie

Raportowanie pozafinansowe oznacza zwiększenie zakresu ujawnień o informacje pozafinansowe, najczęściej społeczne i środowiskowe. Raportowanie to rozwinęło się wraz ze wzrostem znaczenia koncepcji społecznej odpowiedzialności biznesu. Niniejszy artykuł ma na celu identyfikację dynamiki rozwoju raportowania pozafinansowego na świecie i w Polsce wraz ze wskazaniem obowiązujących standardów. Przegląd literatury przedmiotu uzupełniony został analizą praktyki raportowania spółek notowanych na GPW w Warszawie wchodzących w skład indeksu WIG20. Przeprowadzona analiza ukazała dynamikę praktyki raportowania i jej znaczne zróżnicowanie na badanej grupie spółek w odniesieniu do zakresu czasowego, stosowanych form raportu, ich długości i przyjętych standardów.

Słowa kluczowe: raportowanie pozafinansowe, raportowanie społeczne, raportowanie społecznej odpowiedzialności biznesu

Kody klasyfikacji JEL: M1, M4

1. Wprowadzenie

Wraz ze wzrostem presji interesariuszy, wzrostem udziału niematerialnych składników w wycenie przedsiębiorstw oraz pojawianiem się nowych regulacji określających politykę informacyjną na świecie obserwuje się znaczący wzrost roli raportowania pozafinansowego, którego celem jest ujawnianie informacji na temat wpływu organizacji na społeczeństwo i środowisko naturalne. Choć pierwsze raporty pozafinansowe zaczęły pojawiać się już w latach 80. ubiegłego stulecia [EY, 2016], dopiero w ciągu ostatnich 10 lat widoczna jest zasadnicza zmiana w zakresie, jakości, standardów czy weryfikacji tego raportowania. Ponadto rozwój raportowania jest także wspierany formułowaniem standardów (np. GRI, IIRC) oraz zmian regulacyjnych (np. Dyrektywa 2014/95/UE).

Celem niniejszego artykułu jest identyfikacja dynamiki rozwoju raportowania pozafinansowego wraz ze wskazaniem obowiązujących standardów. Przegląd literatury przedmiotu jest uzupełniony analizą praktyki raportowania spółek notowanych na GPW w Warszawie, wchodzących w skład indeksu WIG20. Przeprowadzona analiza ukazała dynamikę praktyki raportowania i jej znaczne zróżnicowanie na badanej grupie spółek w odniesieniu do zakresu czasowego, stosowanych form raportu, ich długości oraz przyjętych standardów. Pomimo zasygnalizowanych trendów światowych raportowanie pozafinansowe w polskich spółkach pozostaje na wczesnym etapie. W literaturze przedmiotu brakuje opracowań analizujących, z jednej strony, czynniki motywujące przedsiębiorstwa do publikacji takich raportów, a z drugiej strony, efekty większej przejrzystości w kontekście wyników finansowych czy percepcji ze strony interesariuszy. Taki stan rzeczy będzie ulegał zasadniczym zmianom ze względu na rosnącą presję interesariuszy, ale głównie ze względu na ustalenie nowych regulacji, dotyczących raportowania informacji pozafinansowych.

W artykule, podobnie jak ma to miejsce w innych opracowaniach naukowych poświęconych temu tematowi, zamiennie używane są pojęcia raportowanie pozafinansowe, raportowanie społeczne i środowiskowe, raportowanie zrównoważonego biznesu oraz raportowanie społecznej odpowiedzialności biznesu (ang. *corporate social responsibility*, CSR). Warto mieć jednak na uwadze, iż część badaczy i praktyków rozróżnia te pojęcia. O ile raportowanie społeczne i środowiskowe oraz raportowanie zrównoważonego biznesu oznaczają publikowanie informacji według standardów GRI [Hahn, Kühnen, 2013; Tschopp, Huefner, 2015], to termin raportowania pozafinansowego często jest ograniczony do informacji przygotowywanych w odpowiedzi na regulację Dyrektywy 2014/95/UE i znowelizowanej ustawy o rachunkowości [Monciardini, 2016]. Z kolei raportowanie zintegrowane dotyczy specjalnej formy raportów, łączących trzy rodzaje informacji (finansowe, środowiskowe, społeczne) i najczęściej jest przygotowywane na podstawie standardów IIRC.

W początkowej części artykułu przedstawiono koncepcję raportowania pozafinansowego, wskazującą na główne motywy i determinanty jego rozwoju. Następnie przybliżono ewolucję standardów raportowania, wskazując na etap raportowania finansowego, raportowania

społecznego, standardów ESG, aż po raportowanie zintegrowane. W kolejnym punkcie przedstawiono, na podstawie istniejących opracowań, podstawowe dane pokazujące częstotliwość raportowania w Polsce, jak również zaprezentowano wyniki badań własnych dotyczących praktyki raportowania spółek notowanych na GPW w Warszawie, wchodzących w skład indeksu WIG20. Wnioski zawarto w podsumowaniu.

2. Raportowanie pozafinansowe jako przejaw wzrostu znaczenia interesariuszy

Współcześnie wraz z rozwojem społecznej odpowiedzialności biznesu obserwuje się zasadnicze zmiany w postrzeganiu roli przedsiębiorstwa w gospodarce i społeczeństwie. Warto zauważyć, iż dyskusja na temat celu działania przedsiębiorstwa, granic jego wpływu, obowiązków i zakresu odpowiedzialności jest podejmowana od wielu dziesiątków lat. Współcześnie debata nad rolą biznesu jest wynikiem rosnącej świadomości interesariuszy oraz znaczenia problemów społecznych i środowiskowych dla dalszego rozwoju [Manetti, Toccafondi, 2012; Fernandez-Feijoo, Romero, Ruiz, 2014].

Dotychczas, szczególnie w gospodarkach anglosaskich, dominował tak zwany prymat akcjonariuszy, uznający ich za grupę uprzywilejowaną, której oczekiwania i interesy powinny wyznaczać kierunek rozwoju przedsiębiorstwa. Rola akcjonariuszy wynikała z wysokości kapitału wnoszonego przez nich do spółek [Vermalen, 2009]. Zgodnie z dorobkiem tzw. szkoły chicagowskiej, teorii pryncypała i agenta oraz według zasad koncepcji VBM, zarządzający przedsiębiorstwem powinni dążyć do poprawy wyników finansowych, które przełożą się na maksymalizację wartości dla akcjonariusza. Jasno określony cel przedsiębiorstwa, wyrażony jako dążenie do budowania wartości przedsiębiorstwa, określił kierunki strategicznego rozwoju i zarządzania w poszczególnych obszarach. Takie finansowe ujęcie funkcjonowania przedsiębiorstwa oraz podporządkowanie zarządzania celowi budowania wartości dla akcjonariusza określane są mianem finansyzacji [Lazonick, O'Sullivan, 1997; Vogel, 2005]. Dominująca koncentracja na wynikach finansowych przekładała się w naturalny sposób na oczekiwania odnośnie do polityki informacyjnej przedsiębiorstw. Raportowanie uwzględniało głównie akcjonariuszy i inwestorów, a dotyczyło przede wszystkim informacji finansowych, z zakresem ujawnień regulowanym przez państwo.

W ostatnich latach wzrosła świadomość coraz poważniejszych wyzwań o charakterze społecznym i środowiskowym, które fundamentalnie zmieniają warunki funkcjonowania biznesu [Porter, Kramer, 2007; Geels, 2011]. Choć ta problematyka jest przedmiotem studiów i działań regulacyjnych od dawna, to jednak realne jej przeniesienie na grunt praktyki przedsiębiorstw obserwuje się przede wszystkim w ostatnich 20 latach. W efekcie, wzrost znaczenia kwestii pozafinansowych, w tym znaczenia problemów społecznych (niskie płace, nierówności społeczne, praca dzieci, złe warunki pracy) oraz środowiskowych (zanieczyszczenie powietrza, kurczenie się zasobów, emisja gazów cieplarnianych, zmiany klimatyczne,

ginące gatunki, produkcja odpadów), oznacza konieczność szerszej oceny efektów działalności organizacji. Zmiana strategii wielu przedsiębiorstw w kierunku działań mających na celu minimalizowanie wpływu na środowisko oraz konkretne ograniczenia o charakterze środowiskowym i społecznym oznaczają, iż dotychczasowe modele prowadzenia działalności gospodarczej są poważnie kwestionowane. Pojawienie się podejść sugerujących tzw. *business case for CSR* wskazuje, że budowanie wartości wymaga uwzględnienia oczekiwań interesariuszy i nowych rozwiązań organizacyjnych [Porter, Kramer, 2006]. To z kolei pociąga za sobą potrzebę zwiększenia zakresu polityki informacji. Ponadto wdrażanie CSR oraz zrównoważonego rozwoju/biznesu (ang. *sustainable development/business*) wymaga stworzenia mierników oceny stopnia realizacji tych strategii. O ile w przypadku akcjonariuszy i wyników finansowych obowiązują poszczególne wskaźniki (np. ROA, EBITDA), to podobnie określone mierniki należy stosować do mierzenia wpływu na społeczeństwo i środowisko.

Raportowanie pozafinansowe oznacza zwiększenie zakresu ujawnień o informacje pozafinansowe, najczęściej społeczne i środowiskowe. Raportowanie to funkcjonuje w praktyce i teorii pod różnymi pojęciami [Kotonen, 2009]. Często uwzględnia się także informacje z zakresu organizacji przedsiębiorstwa (etyka, *compliance*) oraz ładu korporacyjnego. Wśród najczęściej stosowanych terminów spotyka się raportowanie CSR, raportowanie społeczne i środowiskowe, raportowanie zrównoważonego rozwoju, standardy ESG, a także rachunkowość społeczną, społeczną i środowiskową przejrzystość, przejrzystość zrównoważonego rozwoju, audyt społeczny oraz kontrolę społeczną [Aluchna, Roszkowska, 2018a].

Raportowanie pozafinansowe definiowane jest jako „proces komunikacji społecznych i środowiskowych wyników działalności gospodarczej organizacji” [Gray, Owen, Maunders, 1987], dostarczający określonym grupom interesu oraz społeczeństwu wielowymiarowego obrazu działalności organizacji [Aluchna, Roszkowska-Menkes, 2018a]. Badania w obszarze raportowania danych pozafinansowych umiejscawiane są w teoretycznych ramach społecznej odpowiedzialności biznesu, teorii interesariuszy, potrójnej linii przewodnej, zrównoważonego rozwoju [Skouloudis, Evangelinos, Kourmousis, 2009], a także teorii sygnałów [Deegan, 2002] i neoinstytucjonalnej [Thorne, Mahoney, Manetti, 2014]. W literaturze przedmiotu wyróżnić można trzy podejścia do rozumienia raportowania pozafinansowego, według których postrzegane jest ono jako:

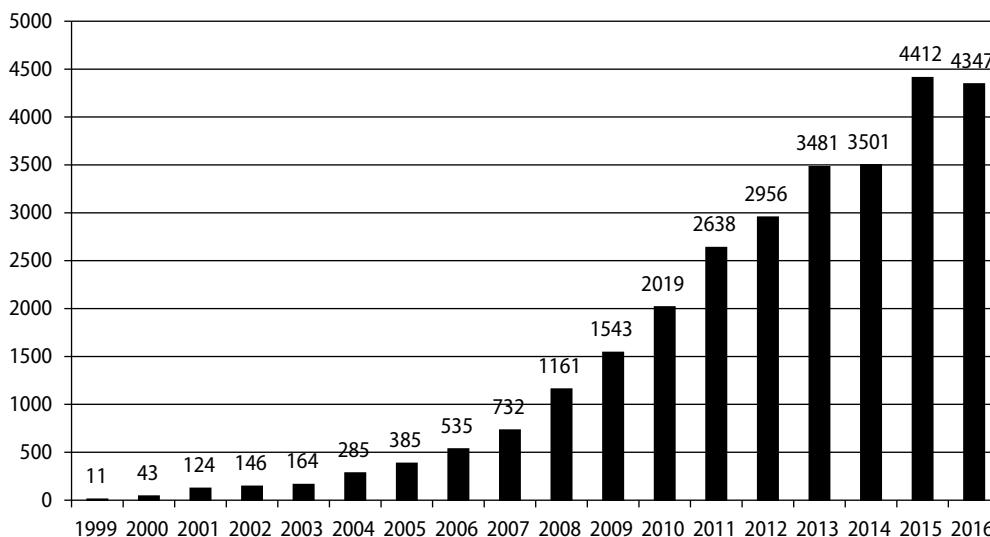
- 1) odpowiedź na presję interesariuszy [Fernandez-Feijoo, Romero, Ruiz, 2014];
- 2) narzędzie operacjonalizacji i mierzenia wyników przedsiębiorstw w obszarze CSR i zrównoważonego rozwoju [Mio, Venturelli, 2013];
- 3) zmiana praktyki sprawozdawczości w celu wypracowania metod mierzenia wartości niematerialnych [Gray, 2010].

Na świecie odnotowuje się dynamiczny trend wzrostu publikowania raportów pozafinansowych, szczególnie w przypadku dużych korporacji. W 2015 r. spośród 100 największych przedsiębiorstw raporty pozafinansowe zostały opublikowane odpowiednio przez 77% przedsiębiorstw z obu Ameryk, 74% z Europy, 53% z Afryki i Bliskiego Wschodu oraz 79% z Azji Południowo-Wschodniej. W wielu krajach raportowanie pozafinansowe jest obowiązującym

prawem. Spośród 71 krajów objętych badaniem KPMG [2016] 80% wprowadziło jakieś standardy raportowania społecznego lub środowiskowego.

Dane z bazy Global Reporting Initiative [GRI, 2018b] pokazują rosnącą popularność raportów pozafinansowych, w tym raportów zrównoważonego rozwoju, czyli publikacji informacji społecznych i środowiskowych. Trend wzrostowy obserwuje się w odniesieniu do wszystkich regionów, jednak wciąż widać znaczącą dominację Europy. Na rysunku 1 przedstawiono liczbę spółek publikujących raporty zrównoważonego rozwoju na świecie w latach 1999–2016.

Rysunek 1. Liczba spółek publikujących raporty zrównoważonego rozwoju na świecie w latach 1999–2016

Źródło: [GRI, 2018b].

Badania wskazują, iż raportowanie pozafinansowe promuje przejrzystą i pełną sprawozdawczość z działalności, ogranicza ryzyko informacyjne przy wycenie firm oraz ogranicza niedoskonałości raportowania finansowego [Kotonen, 2009]. Do korzyści raportowania pozafinansowego zalicza się rosnące zainteresowanie tego rodzaju danymi wśród akcjonariuszy, którzy postrzegają dostęp do nich jako element zarządzania ryzykiem [Eccles, Serafeim, 2011; Serafeim, 2014]. Raportowanie pozafinansowe sprzyja kreowaniu dobrych relacji z interesariuszami [Eccles, Serafeim, 2011], zwiększa rozpoznawalność przedsiębiorstwa, przyczynia się do wzmacniania kultury organizacyjnej i zaangażowania pracowników, a także buduje lojalność klientów. Część badań sugeruje także pozytywny wpływ raportowania pozafinansowego na wyniki i wartość firmy [Healy, Palepu, 2001; Schade-witz, Niskala, 2010; Xu, Liu, 2017], ich wyniki pozostają jednak niejednoznaczne [Guidry, Patten, 2010; Berthelot et al., 2012].

3. Rozwój standardów

3.1. Etapy i formy raportowania społecznej odpowiedzialności biznesu

Raportowanie pozafinansowe przeszło znaczącą ewolucję. Niektóre formy raportowania zrównoważonego rozwoju sięgają lat 40. XX w. W swojej pracy profesor Uniwersytetu Stanforda T.J. Kreps argumentował, że standardowa rachunkowość zysków spółek jest niewystarczająca, oraz rozpoczął badania nad sposobami mierzenia udziału przedsiębiorstw w ogólnych celach systemu gospodarczego (zdrowie i edukacja, możliwości dla osób, innowacje, pokój międzynarodowy, demokratyzacja biznesu). Druga ważna praca związana z audytem społecznym pojawiła się na początku lat 50. ubiegłego wieku, gdy H.R. Bowen opracował system dla zewnętrznych audytorów, mający na celu ocenę wydajności korporacji (płace, relacje międzyludzkie, relacje społeczne i relacje publiczne – *public relations*). Jednakże wyniki tego audytu miały być wykorzystywane wyłącznie przez kierownictwo korporacji [Hess, 2008, s. 17–18].

Pierwsze próby regulacji działalności biznesowej (w odniesieniu do społecznej odpowiedzialności biznesu) pod postacią standardów (kodeksów) postępowania zostały podjęte w latach 70. XX w. [Makuch, 2011, s. 5, 9]:

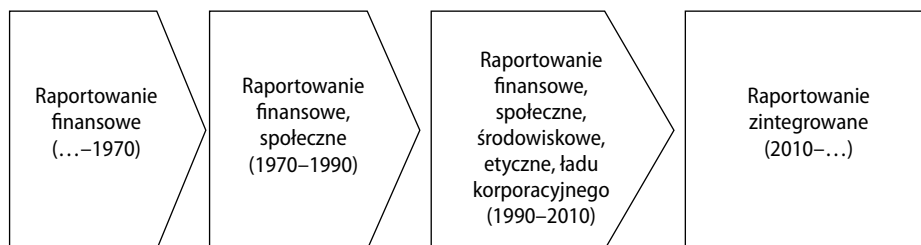
- Wytyczne OECD dla Przedsiębiorstw Wielonarodowych (Guidelines for Multinational Enterprises) zostały przyjęte w 1976 r. oraz zrewidowane w 2011 r. [OECD, 2011];
- Trójstronna Deklaracja Zasad Dotyczących Przedsiębiorstw Międzynarodowych i Polityki Społecznej (Tripartite Declaration of Principles concerning Multinational Enterprises and Social Policy) została przyjęta w 1977 r., poprawiona w latach 2000 i 2006, a zrewidowana w 2017 r. [ILO, 2017];
- pierwsze kodeksy tworzone przez same przedsiębiorstwa (głównie w Stanach Zjednoczonych).

Początkowo raporty koncentrowały się na kwestiach środowiska zdrowia i bezpieczeństwa pracy. Były dodatkiem do klasycznego raportu finansowego/rocznego [Makuch, 2011, s. 31]. Od lat 90. procesowi indywidualnej samoregulacji zaczyna towarzyszyć trend inicjatyw angażujących wielu interesariuszy [Makuch, 2011, s. 5, 9]. Nastąpił wzrost kompleksowej sprawozdawczości. W 1997 r. CERES (The Coalition for Environmentally Responsible Economies) i UNEP (United Nations Environment Programme) uruchomiły inicjatywę Global Reporting Initiative (GRI) celem opracowania wytycznych dla raportowania potrójnej linii (ang. *triple bottom line*): wyników w zakresie ekonomicznym, społecznym i środowiskowym [Hąbek, Wolniak, 2013, s. 291].

Wraz z rosnącą znajomością podstaw zrównoważonego rozwoju i tzw. koncepcji *triple bottom line* do kwestii środowiskowych i ekonomicznych ujmowanych w raportach dołączają kwestie społeczne i etyczne. Powoli zaczynają się również pojawiać tzw. raporty zintegrowane, łączące w sobie całość raportowania organizacji [Makuch, 2011, s. 31].

Na rysunku 2 przedstawiono różne etapy i formy raportowania, w odniesieniu do podejścia trzech filarów zrównoważonego rozwoju.

Rysunek 2. Rozwój raportowania pozafinansowego

Źródło: opracowanie własne na podstawie [GRI, 2018b].

Ponadto praktyka raportowania pozafinansowego powoli przechodzi od dobrowolnych do obowiązkowych zasad stosowania.

W 2000 r. została zainaugurowana inicjatywa Organizacji Narodów Zjednoczonych Global Compact (UN Global Compact, UNGC) [UNGC, 2018]. UNGC jest największą na świecie inicjatywą, skupiającą biznes działający na rzecz zrównoważonego rozwoju. Poprzez szerokie spektrum działań, współpracę z rządami, administracją publiczną, sektorem prywatnym, organizacjami pozarządowymi i instytucjami naukowymi UN Global Compact wspiera:

- rozpowszechnienie 10 zasad Global Compact (z zakresu praw człowieka, praw pracowniczych, ochrony środowiska i przeciwdziałania korupcji) wśród biznesu na całym świecie;
- realizację generalnych celów ONZ w tym Celów Zrównoważonego Rozwoju (Sustainable Development Goals, SDGs) [Global Compact Network Poland, 2015b].

W 2015 r. państwa członkowskie Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ) przyjęły kompleksowe Cele Zrównoważonego Rozwoju 2015–2030 [UN, 2015], które stanowią mapę drogową rozwoju globalnego na 15 lat. W jednym z celów wskazano na raportowanie niefinansowe dużych przedsiębiorstw jako czynnik sprzyjający rozwojowi [Ministerstwo Rozwoju, 2017, s. 2]. Cele Zrównoważonego Rozwoju ONZ są ukierunkowane globalnie. Sama ich realizacja ma być monitorowana poprzez wiele wskaźników, co również stanowi znaczącą zmianę w porównaniu do ograniczonych narzędzi ewaluacji Celów Milenijnych [Global Compact Network Poland, 2015a].

Obowiązek raportowania danych pozafinansowych w krajach UE od 2017 r. został wprowadzony przez Dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE z dnia 22 października 2014 r. zmieniającą dyrektywę 2013/34/UE w odniesieniu do ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących różnorodności przez niektóre duże jednostki oraz grupy [Komisja Europejska, 2014].

W tekście dyrektywy nie wskazano jednego konkretnego standardu raportowania. Przedsiębiorstwa mogą „opierać się na krajowych zasadach ramowych, unijnych zasadach ramowych, takich jak system ekzarządzania i audytu (EMAS), lub na międzynarodowych zasadach

ramowych, takich jak inicjatywa ONZ Global Compact, wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka wdrażające ramy ONZ «Ochrona, poszanowanie i naprawa», wytyczne Organizacji Współpracy Regionalnej i Rozwoju (OECD) dla przedsiębiorstw wielonarodowych, norma Międzynarodowej Organizacji Normalizacyjnej ISO 26000, trójstronna deklaracja zasad Międzynarodowej Organizacji Pracy dotyczących przedsiębiorstw wielonarodowych i polityki społecznej, Globalna Inicjatywa Sprawozdawcza lub inne uznane międzynarodowe zasady ramowe” [Komisja Europejska, 2014, s. 2].

Dnia 26 czerwca 2017 r. Komisja Europejska opublikowała również „Wytyczne dotyczące sprawozdawczości w zakresie informacji niefinansowych (metodyka sprawozdawczości niefinansowej) (2017/C 215/01)” [Komisja Europejska, 2014].

3.2. Standardy dotyczące raportowania pozafinansowego

Na dziś istnieje wiele opracowań dotyczących raportowania pozafinansowego:

- Kodeksy; Normy; Wytyczne dialogu, komunikacji, mierzenia i raportowania [Makuch, 2011, s. 8–35];
- Zasady (Principles); Wytyczne (Guidelines); Standardy (Standards); Metody (Methods) [OECD, 2014];
- międzynarodowe inicjatywy w zakresie raportowania społecznego; międzynarodowe ramy i inne instrumenty [Bartels, 2016].

Oprócz tego wskazówki i standardy w zakresie raportowania niefinansowego umieszczono w poradniku opublikowanym przez Ministerstwo Rozwoju Rzeczypospolitej Polskiej pt.: „Raportowanie niefinansowe: poradnik dla raportujących” [Ministerstwo Rozwoju, 2017].

Obecne wytyczne dotyczące ujawniania danych niefinansowych i informacji na temat zrównoważonego rozwoju obejmują niżej wymienione [Sprawozdawczość przedsiębiorstw, 2016].

- Global Reporting Initiative Sustainability Reporting Guidelines (GRI Standards) [GRI, 2015].
- International Integrated Reporting Framework – Międzynarodowej Rady ds. Raportowania Zintegrowanego (International Integrated Reporting Council, IIRC) [Integrated Reporting, 2013]. IIRC powstała w 2010 r. w celu tworzenia i popularyzacji zintegrowanej sprawozdawczości (finansowej i pozafinansowej) wśród przedsiębiorstw. Założenia ram raportowania zintegrowanego <IR> (ang. <IR> Framework) zostały wydane w 2013 r. [Sprawozdawczość przedsiębiorstw, 2016, s. 9]. IIRC prezentuje proces raportowania (zbieżny do GRI) oraz opis przedsiębiorstwa (zbieżny ze wskaźnikami profilowymi GRI). Ten standard proponuje również podział raportu na konkretne obszary [Ministerstwo Rozwoju, 2017, s. 12].
- Sustainability Accounting Standards Międzynarodowej Rady Standardów Rachunkowości na rzecz Zrównoważonego Rozwoju (Sustainability Accounting Standards Board, SASB) [SASB, 2018].

- Standard AA1000, The AA1000 Assurance Standard (AA1000AS) 2008, currently in revision for launch in 2019; AA1000 Stakeholder Engagement Standard (AA1000SES) 2015; AA1000 AccountAbility Principles (AA1000AP) 2018 [AccountAbility, 2018].
- Communication on Progress (COP) United Nations Global Compact (UNGC) [United Nations Global Compact 2018].
- Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych (Guidelines for Multinational Enterprises) [OECD, 2011].
- KPIs for ESG 3.0 Europejskiej Federacji Stowarzyszeń Analityków Finansowych (European Federation of Financial Analysts Societies, EFFAS) [EFFAS Commission on ESG 2010].
- ISO 26000:2010 dotyczące społecznej odpowiedzialności [International Organization for Standardization, 2010].

3.3. Wytyczne GRI Standards

Do najbardziej znanych i najczęściej wdrażanych międzynarodowych standardów raportowania danych pozafinansowych należą wytyczne GRI. GRI rozpoczęło publikację wytycznych z zakresu sprawozdawczości niefinansowej w latach 90., aby ułatwić organizacjom przekazywanie informacji na temat wpływu ich działalności na społeczeństwo i środowisko [Sprawozdawczość przedsiębiorstw, 2016, s. 9].

Pierwsza wersja Wytycznych (G1) została wydana w 2000 r., druga (G2) w 2002 r. Po kolejnych czterech latach doświadczeń w październiku 2006 r. ogłoszono trzecią generację Wytycznych (G3). W 2011 r. opublikowano uaktualnienie i uzupełnienie Wytycznych trzeciej generacji (G3.1). Od maja 2013 r. do lipca 2018 r. obowiązywała czwarta generacja Wytycznych (G4) [Mazurowska, 2015]. Wreszcie jesienią 2016 r. opublikowano najnowszy zestaw wytycznych GRI Standards.

GRI Standards dotyczące sporządzania raportów zrównoważonego rozwoju obejmują 3 uniwersalne standardy (Universal Standards) ułatwiające przygotowanie raportu zrównoważonego rozwoju przez organizację, bez względu na jej rozmiar, branżę czy lokalizację – Informacje Podstawowe (Foundation, GRI 101), Wskaźniki profilowe (General Disclosers, GRI 102), Podejście do zarządzania (Management Approach, GRI 103) oraz 33 szczegółowe wskaźniki tematyczne (Topic-specific Standards): ekonomiczne (GRI 200), środowiskowe (GRI 300), społeczne (GRI 400).

Pierwsza część – Informacje podstawowe – opisuje zasady raportowania, które powinny być stosowane przez organizację podczas przygotowywania raportu zrównoważonego rozwoju zgodnie z wytycznymi [GRI, 2018a]. Zasady te mają fundamentalne znaczenie dla przejrzystości raportów zrównoważonego rozwoju. Są podzielone na dwie grupy: Zasady definiowania treści raportu (Uwzględnianie interesariuszy; Kontekst zrównoważonego rozwoju; Istotność; Kompletność) oraz Zasady definiowania jakości raportu (Wyważenie; Porównywalność; Dokładność; Terminowość; Przejrzystość; Wiarygodność). Zasady definiowania

treści raportu determinują proces wyboru treści raportu, uwzględniając działania podejmowane przez organizację, jej oddziaływanie oraz istotne oczekiwania i potrzeby jej interesariuszy. Zasady definiowania jakości raportu wpływają na wybory dotyczące jakości informacji w raporcie oraz ich odpowiedniej prezentacji. Jakość informacji jest istotna dla umożliwienia interesariuszom przeprowadzenia trafnej i uzasadnionej oceny działalności organizacji oraz podjęcia odpowiednich działań [GRI, 2018a].

Standardy GRI umożliwiają elastyczne dostosowanie do potrzeb raportującej organizacji; ułatwiają organizację raportowania, ponieważ prezentują proces raportowania; zawierają również konkretne wskaźniki. Wytyczne są spójne z innymi ważnymi standardami i inicjatywami, jak np. UN Global Compact, norma ISO 26000, International Integrated Reporting Framework [Ministerstwo Rozwoju, 2017, s. 13].

Oprócz tego wytyczne GRI stały się najczęściej wykorzystywanym standardem, pozwalającym na uzyskanie porównywalności raportów.

4. Praktyka raportowania społecznej odpowiedzialności biznesu w Polsce – studium przypadku

4.1. Powszechność raportowania danych pozafinansowych w Polsce

W Polsce badania nad dynamiką i standardami raportowania pozafinansowego są bardzo ograniczone, co jest w dużej mierze spowodowane niską powszechnością publikowania takich danych przez przedsiębiorstwa [Aluchna, Roszkowska-Menkes, 2018b]. Dostępne opracowania wskazują, że w zależności od próby badawczej raportowanie pozafinansowe w jakiejś formie odnotowywane jest w przypadku ok. 30% dużych przedsiębiorstw [Mikulska, Michalczyk, 2014]. Analizy prowadzone przez CSRInfo na próbie danych z prowadzonej własnej bazy raportów CSR odnotowały na przestrzeni 10 lat łącznie 317 raportów, z których większość została przygotowana na podstawie standardów GRI [CSRInfo, 2017]. Jednocześnie odsetek przedsiębiorstw, które poddają swoje raporty niezależnemu audytowi, jest bardzo niski – na poziomie ok. 5%. Do liderów raportowania społecznego należą: Bank Millennium, PKN ORLEN, Coca Cola HBC Polska, Grupa LOTOS, Orange Polska oraz Kompania Piwowarska [CSRInfo, 2017].

Badanie na próbie całej populacji spółek notowanych na GPW w Warszawie także wykazało, że liczba spółek publikujących raporty pozafinansowe pozostaje na bardzo niskim poziomie [Aluchna, Roszkowska-Menkes, 2018a) – 17 spółek w 2010 r. (na 368 spółek wówczas notowanych), 19 spółek w 2011 r. (na 409 spółek), 21 spółek w 2012 r. (na 422 spółki), 26 spółek w 2013 r. (na 430 spółek) i 27 spółek w 2014 r. (na 444 spółki wówczas notowane). Odnosząc liczbę spółek raportujących do spółek notowanych, można zauważyć, iż procent spółek raportujących kształtował się następująco: 4,6% w latach 2010 i 2011, 4,9% w 2012 r.,

6% w latach 2013 i 2014. Liczba spółek publikujących raporty zintegrowane jest jeszcze niższa – w 2016 r. było to zaledwie 8 organizacji [Aluchna i Roszkowska, 2018b].

Ze względu na obowiązywanie Dyrektywy 2014/95/UE oraz znowelizowanej Ustawy o rachunkowości począwszy od raportów za 2017 r. polskie spółki muszą dostosować swoje polityki informacyjne i ujawniać dane dotyczące polityki w zakresie kwestii środowiskowych, spraw społecznych, pracowniczych, przeciwdziałania korupcji i łapownictwu oraz ładu korporacyjnego [Komisja Europejska, 2014].

4.2. Raportowanie pozafinansowe przez polskie spółki – badanie empiryczne

4.2.1. Metoda i pytania badawcze

W celu identyfikacji praktyki raportowania pozafinansowego przez polskie spółki zdecydowano się na przeprowadzenie analizy na próbie spółek z indeksu WIG20. WIG20 to główny indeks GPW w Warszawie, w skład którego wchodzi największe notowane spółki, spełniające wymogi co najmniej 10% akcji w wolnym obrocie, o wartości ponad 1 mln euro. Taka charakterystyka oznacza, że są to jedne z kluczowych spółek z GPW w Warszawie, znajdujące się w centrum zainteresowania akcjonariuszy i interesariuszy. Oczekuje się, że spółki te będą liderami w zakresie wielu aspektów zarządzania, w tym polityki informacyjnej i jakości raportowania. Dlatego zostały poddane analizie na potrzeby niniejszego badania.

Analiza miała ukazać, jak poszczególne spółki różnią się pod względem czasu prowadzenia polityki raportowania, zakresu ujawnień, stosowanych standardów oraz przeprowadzania niezależnego audytu. Uchwycenie tych odmienności wymaga analizy poszczególnych raportów na przestrzeni możliwie długiego czasu. W badaniu przeanalizowano raportowanie pozafinansowe wybranych spółek w całym okresie ich obecności na GPW w Warszawie. Dane wykorzystane w analizie zostały zebrane ręcznie z raportów pozafinansowych. Ze względu na cykl publikacji raportów zdecydowano się wybrać rok 2016 jako ostatni rok w badaniu. Stąd przyjęto skład indeksu WIG20 na koniec 2016 r. Ostatnie analizowane raporty także zostały opublikowane za 2016 r.

Na potrzeby badania sformułowano następujące pytania badawcze:

1. Jaki jest zasięg i zakres czasowy raportowania danych pozafinansowych?
2. Jaką formę przyjmują raporty pozafinansowe (raporty społeczne, środowiskowe, zrównoważonego biznesu, ESG, zintegrowane, inne)?
3. Jakie standardy są stosowane (brak standardów – forma opisowa, GRI, IRRC)?
4. Czy raporty pozafinansowe są poddane weryfikacji niezależnego audytora zewnętrznego?
5. Na jakim etapie rozwoju (w odniesieniu do etapów przedstawionych na rysunku 1) znajdują się polskie spółki?

4.2.2. Wyniki i dyskusja

W tabeli 1 przedstawiono ogólną charakterystykę spółek objętych badaniem.

Tabela 1. Podstawowa charakterystyka analizowanych spółek z WIG20, stan na koniec 2016 r.

Spółka	Sektor	Kapitalizacja rynkowa (w mln zł)	Aktywa* (w tys. zł)	Przychody* (w tys. zł)	Zysk netto* (w tys. zł)
Alior	Bankowy	7 004	61 160 491	2 643 881	575 227
Asseco Poland	IT	4 478	12 791 200	7 932 000	301 300
BZWBK	Bankowy	31 358	150 099 716	6 060 920	2 166 847
CCC	Handel	7 964	2 400 900	3 185 300	50 700
Cyfrowy Polsat	Telekomunikacja i media	15 732	27 729 300	9 729 800	1 041 300
Energa	Energetyka	3 768	18 731 000	10 181 000	151 000
Eurocash	Handel	5 472	5 494 996	21 219 900	179 222
JSW	Wydobycie węgla kamiennego	7 854	11 519 600	6 731 300	6 700
KGHM	Wydobycie miedzi	18 496	33 442 000	19 156 000	-4 371 000
LOTOS	Wydobycie i przetwórstwo gazu	7 071	19 326 300	20 931 100	1 015 200
LPP	Tekstylny	10 435	3 677 932	6 019 046	174 775
Mbank	Bankowy	14 174	133 743 502	3 872 855	1 219 282
Orange	Telekomunikacja	7 231	22 826 000	11 538 000	-1 746 000
Pekao	Bankowy	33 018	174 214 943	5 448 490	2 279 275
PGE	Energetyka	19 539	67 474 000	28 092 000	2 568 000
PGNiG	Wydobycie	33 217	49 672 000	33 196 000	2 351 000
PKN Orlen	Paliwowy	36 483	55 559 000	79 553 000	5 261 000
PKO BP	Bankowy	35 175	33 456 894	17 646 489	367 468
PZU	Ubezpieczenia	28 677	125 296 000	3 511 000	1 935 000
Tauron	Energetyka	4 994	33 456 894	17 646 489	367 468

* Dane dotyczą wyników skonsolidowanych.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych bankier.pl oraz statystyk GPW w Warszawie.

Jak wynika z tabeli 1, badaniem objęto zróżnicowaną grupę spółek, z których jednak większość działa w sektorze finansowym (banki i ubezpieczenia) oraz w sektorze energetyczno-paliwowym. Wszystkie analizowane spółki poza KGHM oraz Orange osiągnęły w 2016 r. zysk netto. Tabela 2 przedstawia praktykę raportowania pozafinansowego w analizowanych spółkach w odniesieniu do wyróżnionych kryteriów.

Tabela 2. Praktyka raportowania pozafinansowego w analizowanych spółkach

Spółka	Rok rozpoczęcia	Typ	Standardy	Audyt zewnętrzny
Alior	Brak	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy
Asseco Poland	Brak	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy
BZWBK	2013	CSR report	GRI, od 2013 r.	Od 2013 r.
CCC	Brak	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy
Cyfrowy Polsat	Brak	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy
Energa	2011	Od 2011 r. raport CSR, od 2013 r. Nasza odpowiedzialność	GRI, od 2011 r.	Od 2012 r.
Eurocash	Brak	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy
JSW	Brak, strona odpowiedzialnego biznesu	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy
KGHM	2011	Od 2011 r. CSR Od 2013 r. raport zintegrowany	GRI, od 2011 r.	Brak
LOTOS	2006	Lata 2006–2007 raport CSR 2006 r. – raport środowiskowy Od 2009 r. raport zintegrowany	GRI od 2009 r. IIRC od 2009 r.	Od 2007 r.
LPP	Brak	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy
Mbank	2014–2015*	2014–2015 raport CSR	GRI od 2014–2015	Brak
Orange	2007–2010*	Lata 2007–2010 raport społeczny 2014 r. raport odpowiedzialności społecznej	GRI od lat 2007–2010	Od 2013 r.
Pekao	Brak, strona odpowiedzialnego biznesu	Nie dotyczy	Nie dotyczy	Nie dotyczy
PGE	2013–2014	2013–2014 pierwszy raport CSR, od 2015 r. raport zintegrowany	Od 2013–2014 GRI	Brak
PGNiG	2007 r., brak raportów za lata 2012, 2015 i 2016	2007 r. raport środowiskowy 2009 r. raport społeczny	GRI od 2008 r. IPIECA od 2009 r.	Od 2014 r.
PKN Orlen	2002	Od 2002 r. raport odpowiedzialnego biznesu Od 2003 r. raport ekologiczny Od 2014 r. raport zintegrowany	GRI od 2008 r. IIRC od 2014 r.	Od 2013 r.
PKO BP	2016	Raport społeczny	Brak	Brak
PZU	2010	CSR	GRI od 2010 r.	Od 2011 r.
Tauron	2015	Od 2015 r. raport zintegrowany	GRI od 2015 r.	Brak

* Raporty objęły więcej niż jeden rok sprawozdawczy.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji zawartych w raportach społecznych, środowiskowych, społecznej odpowiedzialności biznesu oraz raportach zintegrowanych badanych spółek.

Analiza danych zawartych w tabeli 2 dostarcza interesujących obserwacji. Odpowiadając na pierwsze pytanie badawcze, należy zauważyć, iż 7 na 20 spółek z WIG20 nie publikuje żadnych raportów pozafinansowych. Jedynie 4 spółki z próby publikowały takie raporty przed 2010 r. Warto przy tym zauważyć, iż jedna z analizowanych spółek (JSW), która nie

publikuje raportów, posiada specjalną, dedykowaną stronę społecznej odpowiedzialności biznesu. W dwóch przypadkach (PGNiG, Pekaó) raportowanie pozafinansowe nie jest ciągłe, zauważono brak raportów za niektóre lata. Ponadto w części spółek dane środowiskowe i społeczne nie są publikowane za rok, czasem zdarzają się raporty obejmujące dwa, a nawet cztery lata. Taki raport jest najczęściej pierwszym, jaki spółka przygotowała. Odnosząc się do drugiego pytania badawczego, należy zauważyć, iż w większości przypadków raportowanie pozafinansowe przyjmuje (do 2016 r. włącznie) głównie postać raportów określanych przez spółki jako „raporty społeczne”. Raporty te zawierają informacje zarówno o wpływie na społeczeństwo, jak i o wpływie na środowisko. Ponadto 5 na 13 raportujących spółek zdecydowało się na przejście z raportów społecznych i środowiskowych na raporty zintegrowane. Wszystkie te spółki, które raportują, zdecydowały się na przyjęcie standardów GRI, choć często nie dotyczy to pierwszych przygotowanych raportów. Dostarcza to odpowiedzi na trzecie pytanie badawcze. Odpowiadając na czwarte pytanie badawcze, należy zauważyć, iż 7 na 13 raportujących poddaje swoje raporty społeczne weryfikacji przez niezależnego, zewnętrznego audytora. Jednakże w większości przypadków taki audyt został wprowadzony nie od pierwszych raportów, lecz na kolejnych etapach rozwoju polityki ujawniania informacji społecznych i środowiskowych. Jedynym wyjątkiem jest BZWBK, który od początku raportowania zlecał audyt niezależnej instytucji zewnętrznej.

Analiza liczby spółek notowanych na GPW w Warszawie wchodzących w skład indeksu WIG20, które raportują informacje społeczne i środowiskowe, pozwala na sformułowanie wniosku, iż zakres polityki przejrzystości w tym obszarze kształtuje się na umiarkowanym poziomie. Ta obserwacja dostarcza odpowiedzi na piąte pytanie badawcze. Biorąc pod uwagę, iż WIG20 jest głównym indeksem Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie, a spółki z tego indeksu postrzega się jako liderów polskiego rynku kapitałowego, nie należy się spodziewać większej powszechności raportowania pozafinansowego w pozostałej populacji spółek notowanych.

5. Podsumowanie

Ujawnianie danych środowiskowych i społecznych w formie raportów stanowi trend ogólnosiwiatowy, wynikający przede wszystkim ze zmian świadomości współczesnych wyzwań biznesu, presji interesariuszy i wymogów regulacyjnych. Wraz ze zmianą postrzegania roli i odpowiedzialności przedsiębiorstw w społeczeństwie i gospodarce, dokonują się zmiany dotyczące sposobu oceny efektywności działania firm. Oznacza to, że raportowanie finansowe będzie uzupełniane informacjami pozafinansowymi, które wskazują wpływ przedsiębiorstwa na środowisko i społeczeństwo.

Trend rosnącej liczby raportów pozafinansowych widać we wszystkich częściach świata. Celem niniejszego artykułu było przybliżenie koncepcji raportowania społecznego i środowiskowego, zwanego raportowaniem CSR, raportowaniem odpowiedzialnego/zrównoważonego

biznesu lub raportowaniem pozafinansowym. Przegląd literatury przedmiotu i standardów raportowania ukazuje, z jednej strony, istotność tych działań, z drugiej – jej złożoność. Doświadczenia międzynarodowe zostały w ostatnim punkcie artykułu odniesione do praktyki w Polsce, szczególnie do praktyki raportowania informacji społecznych i środowiskowych przez spółki notowane na GPW w Warszawie i wchodzące w skład indeksu WIG20. Wyniki przeprowadzonej analizy wskazują, iż polityka przejrzystości w zakresie ujawnień informacji pozafinansowych przez spółki z WIG20 jest znacznie zróżnicowana. W większości przypadków spółki publikują raporty społeczne, środowiskowe lub zintegrowane od niedawna. Za liderów w tym obszarze należy uznać LOTOS (raportujący od 2006 r.) i PKN Orlen (raportujący od 2002 r.). O wczesnym etapie raportowania świadczy także niska liczba spółek (niewiele ponad połowa raportujących i jedna trzecia całej próby), które poddają swoje raporty ocenie przez niezależnego audytora zewnętrznego.

Niniejsze badanie dostarcza interesujących obserwacji, ale również wyznacza kierunki badań na przyszłość. Ze względu na rosnącą presję interesariuszy należy oczekiwać zwiększenia liczby raportów społecznej odpowiedzialności biznesu. Dodatkowym stymulatorem jest regulacja znowelizowanej ustawy o rachunkowości bezpośrednio wynikającej z Dyrektywy 2014/95UE. Przyszłe badania powinny starać się poznać zakres i jakość ujawnianych informacji, jak również identyfikować motywy przedsiębiorstw do podejmowania takich działań.

Bibliografia

1. AccountAbility [2018], *AA1000 AccountAbility Principles (AA1000AP) 2018*, <http://www.accountability.org/>, dostęp 20.03.2018.
2. Aluchna M., Roszkowska-Menkes M. [2018a], *Early Adopters of Integrated Reporting. The Practical Evidence from Warsaw Stock Exchange Companies*, w: *Integrated Reporting: Antecedents, Perspectives/Outlooks for Organisations and Stakeholders*, red. S. Idowu, M. del Baldo, Springer, Heidelberg.
3. Aluchna M., Roszkowska-Menkes M. [2018b], *Non-Financial Reporting. Conceptual Framework, Regulation and Practice*, w: *Corporate Social Responsibility in Poland*, red. C. Stehr, S. Przytuła, A. Długopolska, Springer, Heidelberg.
4. Bartels W., Fogelberg T., Hoballah A., van der Lugt C.T. [2016], *Carrots & Sticks – Global trends in sustainability reporting, regulation and policy*, <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/pdf/2016/05/carrots-and-sticks-may-2016.pdf>, dostęp 20.03.2018.
5. Berthelot S., Coulmont M., Serret V. [2012], *Do Investors Value Sustainability Reports? A Canadian Study*, „Corporate Social Responsibility and Environmental Management”, vol. 19, s. 355–363.
6. CSRInfo [2017], *Raportowanie niefinansowe w Polsce 2016 (Non-financial reporting in Poland 2016)*, www.csrinfo.org
7. Deegan C. [2002], *Introduction – the Legitimising Effect of Social and Environmental Disclosures – a Theoretical Foundation*, „Accounting, Auditing & Accountability Journal”, 15(3), s. 282–311.

8. Eccles R.G., Serafeim G. [2011], *Accelerating the Adoption of Integrated Reporting*, w: *CSR Index*, red. F. de Leo, M. Vollbracht, Innovation Publishing Ltd., Zurich.
9. EFFAS Commission on ESG [2010], *KPIs for ESG*, <http://www.effas-esg.com/>, dostęp 20.04.2018.
10. EY [2016], *The Road to Reliable Nonfinancial Reporting*, [https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-ccass-road-to-reliable-nonfinancial-reporting/\\$FILE/EY-ccass-road-to-reliable-nonfinancial-reporting.pdf](https://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/EY-ccass-road-to-reliable-nonfinancial-reporting/$FILE/EY-ccass-road-to-reliable-nonfinancial-reporting.pdf), data dostępu 9.10.2018.
11. Fernandez-Feijoo B., Romero S., Ruiz S. [2014], *Effect of Stakeholders' Pressure on Transparency of Sustainability Reports within the GRI Framework*, „Journal of Business Ethics”, 122, s. 53–63.
12. Geels F. [2011], *The Multi-Level Perspective on Sustainability Transitions: Responses to Seven Criticisms*, „Environmental Innovation and Societal Transitions”, 1, s. 24–40.
13. Global Compact Network Poland [2015a], *Cele Zrównoważonego Rozwoju / Sustainable Development Goals*, <http://ungc.org.pl/sdg/sustainable-development-goals/>, dostęp 23.04.2018.
14. Global Compact Network Poland [2015b], *UN Global Compact*, <http://ungc.org.pl/o-nas/>, dostęp 23.04.2018.
15. Gray R., Owen D., Maunders K. [1987], *Corporate Social Reporting – Accounting and Accountability*, Prentice-Hall, Hemel Hempstead, za: Kotonen U. [2009], *Formal Corporate Social Responsibility Reporting in Finnish Listed Companies*, „Journal of Applied Accounting Research”, 10(3), s. 176–207.
16. Gray R. [2010], *Is Accounting for Sustainability Actually Accounting for Sustainability... and How Would We Know? An Exploration of Narratives of Organisations and the Planet*, „Accounting, Organizations and Society”, vol. 35, no. 1, s. 47–62.
17. GRI [2018a], *GRI 101: Foundation 2016*, <https://www.globalreporting.org/standards/media/1036/gri-101-foundation-2016.pdf>, dostęp 10.07.2018.
18. GRI [2018b], *Sustainability Disclosure Database*, <http://database.globalreporting.org>, dostęp 23.04.2018.
19. GRI [2015], *Sustainability Reporting Guidelines (GRI Standards)*, <https://www.globalreporting.org/standards>, dostęp 23.04.2018.
20. Guidry RP, Patten DM. [2010], *Market Reactions to the First-time Issuance of Corporate Sustainability Reports: Evidence that Quality Matters*, „Sustainability Accounting Management and Policy Journal”, vol. 1, no. 1, s. 33–50.
21. Hahn R., Kühnen M. [2013], *Determinants of Sustainability Reporting: A Review of Results, Trends, Theory, and Opportunities in an Expanding Field of Research*, „Journal of Cleaner Production”, 59, s. 5–21.
22. Hąbek P., Wolniak R. [2013], *Ewolucja w raportowaniu danych pozafinansowych przedsiębiorstw*, s. 290–299, <http://www.woiz.polsl.pl/znwoiz/projekt/H%20B9bek%20TNOIK%202013.pdf>, dostęp 23.04.2018.
23. Healy P., Palepu K. [2001], *Information Asymmetry, Corporate Disclosure and the Capital Markets: A Review of the Empirical Disclosure Literature*, „Journal of Accounting and Economics”, vol. 31, no. 1–3, s. 75–102.
24. Hess D. [2008], *The Three Pillars of Corporate Social Reporting as New Governance Regulation: Disclosure, Dialogue and Development*, Michigan Ross School of Business Working Paper, no. 1112, s. 17–20.

25. Integrated Reporting [2013], *International Integrated Reporting Framework*, <http://integratedreporting.org/>, dostęp 23.03.2018.
26. International Labour Organization [2017], *Tripartite Declaration of Principles Concerning Multinational Enterprises and Social Policy*, <http://www.ilo.org/empent/areas/mne-declaration/lang--en/index.htm>, dostęp 24.04.2018.
27. International Organization for Standardization [2010], *ISO 26000 – Social Responsibility*, <https://www.iso.org/>, dostęp 20.03.2018.
28. Komisja Europejska [2014], Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE z dnia 22 października 2014 r. zmieniająca dyrektywę 2013/34/UE w odniesieniu do ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących różnorodności przez niektóre duże jednostki oraz grupy.
29. Komisja Europejska [2017], Wytyczne dotyczące sprawozdawczości w zakresie informacji niefinansowych (metodyka sprawozdawczości niefinansowej), 2017/C 215/01.
30. Kotonen U. [2009], *Formal Corporate Social Responsibility Reporting in Finnish Listed Companies*, „Journal of Applied Accounting Research”, 10(3), s. 176–207.
31. KPMG [2016], *Carrots and Sticks. Global Trends in Sustainability Reporting Regulation and Policy*, <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/pdf/2016/05/carrots-and-sticks-may-2016.pdf>, dostęp 27.10.2017.
32. Lazonick W., O’Sullivan M. [1997], *Maximizing Shareholder Value: A New Ideology for Corporate Governance*, „Economy and Society”, 29(1), s. 13–35.
33. Makuch Ł. [2011], *Normy i standardy społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR)*, https://obszarcsr.files.wordpress.com/2011/04/standardy_csr.pdf, dostęp 22.03.2018.
34. Manetti G., Toccafondi S. [2012], *The Role of Stakeholders in Sustainability Reporting Assurance*, „Journal of Business Ethics”, vol. 107, s. 363–377.
35. Mazurowska M. [2015], *Analiza porównawcza wytycznych Global Reporting Initiative oraz International Integrated Reporting Committee*, „Studia Oeconomica Posnaniensia”, vol. 3, no. 1, s. 135–148.
36. Mikulska T., Michalczyk G. [2014], *Raportowanie społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstwa (Reporting of Corporate Social Responsibility)*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, 827 – Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia”, 69, s. 209–219.
37. Ministerstwo Rozwoju [2017], *Raportowanie niefinansowe: poradnik dla raportujących*, wyd. II popr., https://www.mpit.gov.pl/media/46409/Raportowanie_Poradnik.pdf, dostęp 23.04.2018.
38. Mio Ch., Venturelli A. [2013], *Non-Financial Information about Sustainable Development and Environmental Policy in the Annual Reports of Listed Companies: Evidence from Italy and the UK*, „Corporate Social Responsibility and Environmental Management”, 20, s. 340–358.
39. Monciardini D. [2016], *The ‘Coalition of the Unlikely’ Driving the EU Regulatory Process of Non-Financial Reporting*, „Social and Environmental Accountability Journal”, 36, nr 1, s. 76–89.
40. OECD [2011], *Guidelines for Multinational Enterprises*, <http://www.oecd.org/corporate/mne/>, dostęp 24.04.2018.
41. OECD [2014], *The Evolution of Corporate Reporting for Integrated Performance*, Background Paper for the 30th Round Table on Sustainable Development, OECD Headquarters, Paris, <https://www.oecd.org/sd-roundtable/papersandpublications/The%20Evolution%20of%20Corporate%20Reporting%20for%20Integrated%20Performance.pdf>, dostęp 20.03.2018.

42. Ortas E., Moneva J.M. [2011], *Origins and Development of Sustainability Reporting: Analysis of the Latin American Context*, „Journal Globalization, Competitiveness & Governability”, vol. 5, no. 2, s. 16–37.
43. Porter M., Kramer M. [2006], *Strategy and Society: The Link Between Competitive Advantage and Corporate Social Responsibility*, „Harvard Business Review”, December.
44. *Raportowanie niefinansowe. Wartość dla spółek i inwestorów* [2016], red. R. Sroka, Stowarzyszenie Emitentów Giełdowych, GES, EY – dane tekstowe, Warszawa.
45. Sustainability Accounting Standards Board [2018], *Standards*, <https://www.sasb.org/>, dostęp 20.03.2018.
46. Schadewitz H., Niskala M. [2010], *Communication via Responsibility Reporting and its Effect on Firm Value in Finland*, „Corporate Social Responsibility and Environmental Management”, 17, s. 96–106.
47. Serafeim G. [2014], *Integrated Reporting and Investor Clientele*, Working Paper, Harvard University.
48. Skouloudis A., Evangelinos K., Kourmoussis F. [2009], *Development of an Evaluation Methodology for Triple Bottom Line Reports Using International Standards on Reporting*, „Environmental Management”, 44, s. 298–311.
49. *Sprawozdawczość przedsiębiorstw* [2016], Dyrektywa UE w sprawie ujawniania danych niefinansowych i informacji na temat różnorodności. Jak zapewnić wysoką jakość i spójność sprawozdawczości. Stanowisko FEE, <https://www.pibr.org.pl/static/items/publishing/FEE-Dyrektywa-UE-w-sprawie-ujawniania-danych-niefinansowych-i-informacji-na-temat-roznorodnosci-Jak-zapewnic-wysoka-jakosc-i-spojnosc-sprawozdawczosci.pdf>, dostęp 27.03.2018.
50. Thorne L., Mahoney L., Manetti G. [2014], *Motivations for Issuing Standalone CSR Reports: a Survey of Canadian Firms*, „Accounting, Auditing & Accountability Journal”, 27(4), s. 686–714.
51. Tschopp D., Huefner R. [2015], *Comparing the Evolution of CSR Reporting to that of Financial Reporting*, „Journal of Business Ethics”, 127, s. 565–577.
52. United Nations [2015], *Sustainable Development Goals*, <http://www.un.org/sustainabledevelopment/>, dostęp 21.11.2017.
53. United Nations Global Compact [2018], <https://www.unglobalcompact.org/>, dostęp 18.04.2018.
54. Vermaelen T. [2009], *Maximizing Shareholder Value. An Ethical Responsibility?*, w: *Mainstreaming Corporate Responsibility*, red. C. Smith, G. Lenssen, Wiley, Chichester.
55. Vogel D. [2005], *Is There Market for Virtue? The Business Case for Corporate Social Responsibility*, „California Management Review”, 47(4), s. 19–49.
56. Xu, S., Liu, D. [2017], *Do Financial Markets Care About Corporate Social Responsibility Disclosure? Further Evidence from China*, „Australian Accounting Review”, vol. 34, s. 79–103.

Corporate Social Responsibility Reporting. The case of WIG20 companies

Summary

Non-financial reporting means the scope of disclosure has been expanded with non-financial data, mainly social and environmental information. Such reporting developed together with the increasing importance of the corporate social responsibility (CSR) concept. This paper aims to identify the dynamics of non-financial reporting across the world and in Poland and presents its binding standards. Review of subject-matter literature has been supplemented with the analysis of reporting practices of companies listed at the Warsaw Stock Exchange and included in the WIG20 index. Our analysis revealed the dynamics of reporting practices and their significant differentiation across the examined companies with regard to the time frame, forms of reports, their length and adopted standards.

Keywords: non-financial reporting, social reporting, CSR reporting
